

Kalendarz przysłów polskich

Autorzy projektu:

Mateusz Dorabialski

Alicja Józwiak

Krzystian Krzysztof Konopski

Justyna Lewandowska

Natalia Mielczarek

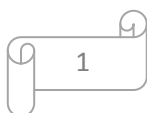
Damian Murawski

Zbigniew Różański

Opiekun projektu: wychowawca naszej klasy

P. Marianna Płachecka

Izbica Kujawska rok szk. 2013/2014

Wstęp

Polskie przysłowia zawierają w sobie bardzo dużo mądrości. Są zatem mądrością narodu. Powstawały przez obserwację życia, zjawisk, pór roku. Tworzyły je pokolenia przez wiele lat. Jednym z popularnych przysłów jest „Gdzie dwóch się bije, tam trzeci korzysta”. Mówi ono, że kiedy dwie osoby są zajęte walką ze sobą, nie są w stanie dostrzec sytuacji, jaka je otacza i w tym wypadku zwykle jest tak, że korzyści odnosi zupełnie inna osoba. Można przypuszczać, że przysłowie to powstało dawno temu, gdy np. myśliwi toczyli bój o zdobycz i nie zauważyli, że ktoś już ją zabrał. Przysłowie to jest bardzo aktualne i stanowi dla nas przestrożę.

Mądrość ludowa głosi, że „Dopóty dzban wodę nosi, dopóki się ucho nie urwie”. Znaczy ono mniej więcej tyle, że każda rzecz ma swoją granicę wytrzymałości, po przekroczeniu której nie można się już cofnąć, właśnie tak, jak nie można korzystać z dzbanka z urwanym uchem.

Wszystkie przysłowia są nadal aktualne. Zawarta w nich wiedza i doświadczenie, gromadzone przez lata, także dziś mogą być ostrzeżeniem - „Jak sobie pościelisz, tak się wyśpisz”, „Kuj żelazo, póki gorące”. Oprócz przysłów stanowiących przestrożę do zachowania ludzi w różnych sytuacjach, są też inne, związane z wróżbami. Dotyczą one prac polowych, żniw, zapowiadają urodzaj lub klęskę, stanowią długotrwałą prognozę pogody, np. „Grzmot w czerwcu głosi, że dużo zboża przynosi”, „Wiosna to panna, lato matka, jesień wdowa, zima macocha”, „Gdy jesień zamglona, zima zaśnieżona”, „Jaka zima, takie lato”, „Zima starym dokucza, a młodych naucza”.

Przysłowia ludowe dotyczące pogody i pór roku wiążą się także z osobami świętych, którzy tego dnia obchodzą swój dzień. Święci w przysłowiach funkcjonują jako symbole określonego czasu i ważnych dla zbiorowości wydarzeń, takich jak zbieranie plonów, święta kościelne, nadejście wiosny np. „Jak święta Agnieszka

wypuści śnieg z mieszka, to go nie powstrzyma ani do Franciszka”, „Na świętego Albina rzadka u ludzi mina, bo post się zaczyna”, „Od świętej Anki zimne poranki”, „Szczęśliwy, kto na świętą Annę upatrzy sobie pannę”, „Niech każdy pamięta, jaka jest Barbara, takie są i święta”, „W dzień świętego Bartłomieja mroźnej zimy jest nadzieja”.

Nie tylko pogoda była wyrokowana na podstawie świąt i ważnych, kalendarzowych dat. Czas taki jak np. adwent sam w sobie miał moc „sprawczą”. Kto urodził się, flirtował lub pracował w danym miesiącu, ten mógł spodziewać się określonych rezultatów w przyszłości...

Przysłowia najczęściej tworzyli ludzie prości, bezimienni. Byli doskonałymi obserwatorami życia, dlatego uważamy, że przysłowia polskie są mądrością narodu.

Wierzenia ludowe dotyczące pogody w poszczególnych miesiącach roku, oparte często o wiedzę wynikającą z doświadczenia, zachowały się w wielu porzekadłach. Poniżej umieściliśmy zbiór wybranych przysłów dotyczących kolejnych miesięcy, które w połączeniu z pięknymi obrazami kwiatów budzą w nas zachwyt i ciekawość.

STYCZEŃ

Nazwa pochodzi od słowa stykać się, gdyż styka się rok stary z nowym. Według innych źródeł nazwa styczeń pochodzi od słowa stygnać ze względu na panujące w tym miesiącu mrozy. Miesiąc ten zwano również godnikiem lub tycznikiem od tyk, które wykonywano zimą.

<p>Na Nowy Rok przybyło dnia na barani skok.</p>	<p>Styczeń, gdy mrozem nie wygodzi, marzec z kwietniem wychłodzi.</p>	<p>Na świętego Grzegorza idą lody do morza.</p>
<p>Bój się w styczniu wiosny, bo marzec zazdrosny.</p>		<p>Gdy na Pawła słonko pośwituje, dobre lato obiecuje.</p>
<p>Gdy Wikary pogodny, wrzesień będzie chłodny.</p>	<p>Styczeń rok stary z nowym rokiem styka kto w starym nie robił, ten w nowym umyka.</p>	<p>Styczeń dla gości Wisłę wymości.</p>

LUTY

Nazwa pochodzi od wyrazu „luty” czyli srogi. Miesiąc ten zwano również „strąpacz” czyli ścinający szronem. W niektórych regionach Polski zwany też „gromnicznikiem” od święta Matki Boskiej Gromnicznej. O lutym mówiło się też „mięsopustnik” jako o zapowiedzi wielkiego postu, czyli mięsa upustu.

<p>Luty podkuj buty.</p>	<p>Gdy wiatr ostry w lutym wieje, to gbur dobrą ma nadzieję.</p>	<p>Maria pogodna będzie jesień dorodna.</p>
<p>Jasna gromniczna (2.luty), zła orędowniczka.</p>		<p>Jak w lutym taje, to w Marcu przy ścianie.</p>
<p>Gdy luty zimny i suchy- sierpień będzie gorący.</p>	<p>Na święty Maciej lody wróżą długie chłody, a gdy płynie struga, to zima niedługa.</p>	<p>W dzień świętego Romana pogoda utyłana.</p>

MARZEC

Nazwa Marzec pochodzi od wyrazu marznąć ze względu na częste przymrozki. Miesiąc ten nazywany był również brzezeń, ponieważ w marcu zaczynają zielenić się brzozy.

<p>Czego nie dokáže marzec, dokáže kwiecień.</p>	<p>Jeśli w święty Kazimierz pogoda to kartofle uroda.</p>	<p>Na świętego Grzegorza idą lody do morza.</p>
<p>Nie ma w marcu wody, nie ma w kwietniu trawy.</p>		<p>Gabrielu- przyjacielu, nie mróz- nas tysiąc jest wielu.</p>
<p>W marcu jak w garncu.</p>	<p>W marcu grzmot, gdy na lody spada- w lecie grad zapowiada.</p>	<p>Co w marcu urośnie, to w maju zmarznie.</p>
<p>Na świętego Kazimierza czajka zza morza przybierza.</p>		

KWIECIEŃ

Nazwa pochodzi od pierwszych kwitnących kwiatów.
Miesiąc ten zwany był także łyżkiwiat, łudzi kwiat lub dębień
od pierwszych drobnych kwiatuszków zwanymi złudnymi
kwiatami.

<p>Na świętego Wojciecha już w polu uciecha.</p>	<p>Gdy na Jerzego pogodnie, będzie tak cztery tygodnie.</p>	<p>Gdy kwiecień chmurny, a maj z wiatrami- dobry rok przed nami.</p>
<p>Gdy z początkiem kwietnia padają deszcze, to mrozy bywają jeszcze.</p>		<p>Kwiecień- plecień, co przeplata, trochę zimy, trochę lata.</p>
<p>Kto we kwietniu sieję, ten się w żniwa śmieje.</p>	<p>W początkach kwietnia deszcz duży urodzaj owoców wróży.</p>	<p>Kwiecień, gdy deszczem plecie, maj wystroi w kwiecie.</p>

MAJ

Maj - od łacińskiego Maius, ku czci bogini wzrastania Mai.

Zwany też małym majem.

Deszcz majowy, chleb gotowy.	Kto się akurat w maju urodzi, temu zwykle dobrze się powodzi.	W maju jak w maju.
	Jeżeli w maju grzmot, rośnie wszystko wysoko w lot.	
Zmienił się maj w marzec.		Chłodny maj, dobry urodzaj.
Kiedy mokry maj, będzie żyto jak gaj.		Grzmot w maju, sprzyja urodzaju.
Na pierwszego maja, szron obiecuje dobry plon.	Dużo chrabąszczy w maju proso będzie niby w gaju.	Kiedy lipa w maju kwitnie, to w ulach miód zawiśnie.
	Pierwszego maja deszcz, nieurodzaju wieszcz.	
	Czerwiec mokry, zimny maj, gospodarzom pewny raj.	

CZERWIEC

Nazwa tego miesiąca pochodzi od czerwia pszczelego (larwa pszczoły, która lęgnie się właśnie o tej porze) lub czerwia - maleńkiego purpurowego pajęczka żyjącego między korzeniami dębów. Inne nazwy to: ugornik, zok (konik polny).

Czerwiec się czerwieni, będzie dość w kieszeni.	W czerwcu grusze kwiat zrzucają, czereśnie się zapalają.	W czerwcu się okaże, co nam Bóg da w darze.
Jak w czerwcu pogoda służy, rolnik tylko oczy mruży.	Chrzest Jana w deszczowej wodzie, trzyma zbiory na przeszkodzie.	Gdy się święty Jan rozczuli, to go dopiero Najświętsza Panna utuli.
Czerwiec daje dni gorące, kosa brzęczy już na łące.	Gdy czerwiec chłodem i wodą szafuje, to zwykle rok cały popsuje.	Czerwiec stały, grudzień doskonały.
Czerwiec na maju zwykle się wzoruje, jego pluchy, pogody, często naśladuje.		Kiedy kwitnie w czerwcu bób, to największy wtedy głód, a kiedy mak, to już nie tak.
Od czerwca dużo zależy, czy żniwa będą jak należy		Gdy święty Jan łąkę rosi, to chłop siano kosi.
Gdy deszcz przed Janem, po żniwach rolnik jest panem.	Jak się Janek kąpie w wodzie, żniwom deszcze na przeszkodzie.	Jak się święty Jan obwieści, takich będzie dni trzydzieści.
Kiedy z Janem przyjdą deszcze, to sześć niedziel kropi jeszcze.		

LIPIEC

Nazwa pochodzi od okresu, na który przypada kwitnienie lip.

<p>Deszcz w lipcu pierwszego- zapowiedz deszczu czterdziesto- dniowego.</p>	<p>Gdy przychodzi lipiec, ostatki starej mąki wypiec.</p>	<p>Gdy od lipy ciągnie wonny lipiec, nie daj słonku kłosa przypiec.</p>
<p>Lipcową żonę w czepku urodzona.</p>		<p>Gdy ciepły lipiec pomoże, będzie dostatek w komorze.</p>
<p>Miód lipowy to lek zdrowy.</p>	<p>Gdy w lipcu słońce mocno przypieka- burza niedaleka.</p>	<p>Lipcowe upały mrozów styczniowi przydały.</p>
<p>Lipiec- ostatek starej mąki wypiec.</p>		

SIERPIEŃ

Nazwa pochodzi od sierpa żniwnego, gdyż właśnie w tym czasie odbywają się żniwa.

<p>Gdy w sierpniu skwar trzyma, zwykle bywa długa i śnieżna zima.</p>	<p>Jeśli w sierpniu dni jasne, będą stodoły ciasne.</p>	<p>Kiedy sierpień przychodzi, reszta zboża z pola schodzi</p>
<p>Czego sierpień nie dowarzy, tego wrzesień nie doparzy.</p>	<p>Gdy w dni sierpnia spieka wszędzie, tedy długa zima będzie.</p>	<p>W pierwszym tygodniu pogoda stała, będzie zima długa, biała.</p>
<p>Początki sierpnia pogodne, wróżą zimy łagodne.</p>		<p>Jak po lipcu sierpień się ochłodzi, to później zima twarda z wielkim śniegiem chodzi.</p>
<p>W sierpniu grzmotów wiele, mokrą zimę ściele.</p>		<p>Gdy w sierpniu z północy dmucha, nastaje zwykle posucha.</p>
<p>Ostatni sierpnia zapowiada, jaka pogoda na październik wypada.</p>	<p>Kiedy sierpień wrzos rozwija, jesień krótka, szybko mija.</p>	<p>Jaki pierwszy, drugi, trzeci, taki cały sierpień leci.</p>

WRZESIEŃ

Nazwa miesiąca pochodzi od kwitnących w tym miesiącu wrzosów.
Dawniej używano również nazwy *pajęcznik* od nici babiego lata.

<p>Jak pierwszy wrzesień, taka będzie jesień.</p>	<p>Jeżeli wrzesień będzie suchy, październik nie oszczędza nam pluchy.</p>	<p>Wrzesień jeszcze w słońcu chodzi, babie lato już się nudzi.</p>
<p>Wrzesień wrzosami strojny, lecz od pracy znojny.</p>		<p>We wrześniu się okaże, co nam rok da w darze.</p>
<p>Gdy wrzesień bez deszczów będzie, w zimie wiatru pełno wszędzie.</p>	<p>Gdy wrzesień z pogodą zaczyna, zwykle przez miesiąc pogoda się trzyma.</p>	

PAŹDZIERNIK

Nazwa miesiąca (dawniej również *paźdierzec*) pochodzi od słowa *paźdierzec*, oznaczającego „odpadki od lnu lub konopi”. Obok tego funkcjonowały również nazwy: *paźdierzec*, *paźdierzeczeń*, *pościernik*, a także *winnik*.

<p>Gdy październik ciepło trzyma, zwykle mroźna bywa zima.</p>	<p>Gdy październik ze śniegiem przybieży, na wiosnę długo śnieg na polach leży.</p> 	<p>Październik chodzi po kraju, cichnie ptactwo w gaju.</p>
<p>Liść na drzewie mocno trzyma, nie tak prędko przyjdzie zima.</p>		

LISTOPAD

Nazwa miesiąca pochodzi od opadających jesienią liści.

<p>Śniegi listopadowe ozimie są zdrowe.</p>	<p>Kiedy lipiec ciepło trzyma, zwykle Mroźka bywa</p>	<p>Gdy na świecie Cecylię grzmi, rolnik o dobrym roku śni.</p>
<p>W listopad liść z drzew opadł.</p>		<p>Gdy święty Andrzej ze śniegiem przybieży, sto dni śnieg na polu leży.</p>
<p>Deszcze listopadowe budzą wiatry grudniowe.</p>		
<p>Liść na drzewie mocno trzyma, nie tak prędko przyjdzie zima.</p>	<p>Na Wszystkich Świętych mróz, na Boże Narodzenie zima i szusa.</p>	<p>Czasem czasy bywają, że już Wszyscy Święci w bieli przyjeżdżają.</p>
	<p>Grzmot listopada dużo zboża zapowiada.</p>	

GRUDZIEN

Nazwa pochodzi od grudy, bryły zamarzonej ziemi. Inne nazwy to: godnik, prosień, jadwent.

<p>Jak zamarzenie pierwszego grudnia, wyschnie niejedna studnia.</p>	<p>Grudzień ziemię grudzi i izdebki studzi.</p>	<p>Grudzień zimny, śniegiem pokryty, daje rok w zboże obfity.</p>
	<p>Gdy w adwencie szadź na drzewach się pokazuje, to rok urodzajny nam zwiastuje.</p>	
	<p>Grudzień zimny, śniegiem pokryty, daje rok w zboże obfity.</p>	
<p>Grudzień z grzmotami, rok z wiatrami.</p>	<p>Św. Barbara po wodzie, Boże Narodzenie po lodzie.</p>	<p>Grudzień zimny, śniegiem pokryty, daje rok w zboże obfity.</p>
	<p>Gdy w dzień Adama i Ewy mróz i pięknie, zima wczesnie pęknie.</p>	
<p>Mroźny grudzień, wiele śniegu, żyzny roczek będzie w biegu.</p>		<p>W pierwszym tygodniu grudnia, gdy pogoda stała, będzie zima długo biała.</p>
<p>Grudzień jaki, czerwiec taki.</p>	<p>Suchy grudzień stoi za to, że sucha wiosna i suche lato.</p>	<p>Późna zima długo trzyma.</p>
	<p>Jeśli w grudniu często dmucha, to w marcu wciąż plucha.</p>	

Zakończenie

Zapraszamy do sprawdzania pogody na przyszły rok... korzystając z mądrości ludowych przysłów i przekazywania wniosków płynących z tych obserwacji przyszłym pokoleniom.

W dobie nowoczesnych technologii umożliwiających coraz dokładniejsze prognozowanie pogody ta wiedza wciąż pozostaje bardzo użyteczna.